

Muhulane

Nr 4 (402)

Aprill 2023 (jürikuu)

Muhu leht

Muhu oabits oo ette luetud!

Emakeelepäeval oli Muhus üks erakordne esilinastus: valmis sai video, kus kogu Muhu oabits on otsast lõpuni ette loetud. Lugejateks oli kokku kolmkümmend loodud muhulast eri vanusest, soost ja koduküladest. Kultuurkapitali toel valminud video lingi *youtube*'is leiab üles otsinguga „Muhu oabits“ või sirvides lihtsalt Muhu noortekeskuse kanalit.

Video maailmaesilinastus toimus emakeelepäeval, 14. märtsil kell 17 Muhu noortekeskuses. Lugemise salvestaja ja kokkupanija Renat Ränk oli video avaldamise ajastanud nii, et ühekorraga said seda esmakordselt vaadata nii kõik ligi 40 noortekasse kogunenud suurt ja väikest muhulast kui ka 23 inimest veebis. Esimese paari tunniga kogus video juba 120 vaatamist. Kuna üks tähelepanelik vaataja oli avastanud

lõputiitrites tähevea, muutus selle parandamise järel link ja vaatamiskordade arv hakkas lugema otsast peale. Aga juba esimese õhtuga võis selle video vaatajaid olla paarisaja kanti.

Kõik lugejad said tänutäheks valla pastaka ja Pärandikooli tänukaardi, samuti võimaluse valida raamatupoe tagavara seast endale mõni muhu keelt sisaldav raamat. Iga asjaline sai muhu keele kohta

midagi ütelda. Meeli Kokk märkis, et Tartus haiglas olles oli talle öeldud, et muhulast on väga hea kuulata, ainult et ta räägib kole vähe. Martin Kivisoo kõneles pikemalt vajadusest oma muhu keeles reanimise oskust mitte rooste laska. Anu Kaburi luuletuse muhu müstist esitas Taavi Pehlak.

Väga tõhusat abi kogu ürituse korraldusliku poole õnnestumiseks pakkus Muhu Noortekeskus Kadri ja Pille isikus; Liia elas meile kaasa distantsilt kodus haiguslehel olles. Valla töötajatest olid esindatud Liiva raamatukogu ja lasteaia juhid, kes ise ettevõtmises oabitsalugijatena kaasa löid. Mitte keegi ei tulnud kohale selle pärast, et ametikoht kohustab, vaid selle pärast, et süda sunnib. Selle üle on põhjust iseäranis rõõmustada.

Kadri Tüür

Muhu Pärandikoolist

Oabitsavideo ühisvaatamisel osales 40 inimese ümber.

Kristjan Sisa

Muhu valla esimene kaasav eelarve

2023. aasta alguses oli muhulastel esmakordselt võimalus osaleda kaasava eelarve protsessis.

Ajavahemikul 2.–23. jaanuar said kõik soovijad esitada ettepanekuid, milleks kaasavas eelarvesse eraldatud 15 000 eurot kasutada võiks. Kokku laekus kuus ettepanekut, millest kvalifitseerusid hindamiskomisjoni otsusega rahvahääletusele kolm ettepanekut.

Elluviidava(te) ettepaneku(te) väljaselgitamiseks toimus 14.–28. veebruaril rahvahääletus. Muhu valla veebilehele loodud hääletuskeskkonna kaudu oli kõigil vähemalt 14-aastastel isikutel, kelle elukoht oli hääletuse ajal Eesti rahvastikuregistri andmetel Muhu vallas, oma lemmiku(te)le hääli anda. Hääletajaid oli kokku 293. Iga hääletusel osalev isik sai hääletada kuni kahe erineva endale meelepärase ettepaneku poolt, märkides 1. kohale oma esimese eelistuse ja 2.

kohale pingereas järgmise. Paremüjärjestus kujunes punktide alusel, kus 1. koha valik sai 2 punkti ja 2. koha valik 1 punkti, vastavalt:

- * Hellamaa spordiväljaku puhkeala arendamine, maksumus 7234.80 eurot (340 punkti);

- * Tillunire supelkohaga atraktiivsemaks muutmine puhkeala rajamise kaudu, maksumus 15 189.36 eurot (263 punkti);

- * Ödus ja hooldusvaba Roosiaed, maksumus 7432 eurot (250 punkti).

Hääletajate elukoha põhjal oli esindatud 49 küla 52-st. Noorim hääletaja oli 15-aastane ja eakaim 93-aastane. (Vt diagramme kodulehelt muhu.ee/kaasav-eelarve)

Vastavalt hääletustulemustele ja 2. kohale jäänud ettepaneku esitaja valmisolekule leida ise osalisest rahastusest puudujääv osa ettepaneku elluviimiseks, kinnitati hääletustulemused ja elluviidavad

ettepanekud Muhu Vallavalitsuse 7. märtsi 2023 korraldusega nr 86. Täna on nii Hellamaa spordiväljaku puhkeala kui Tillunire supelkohaga arendamise ettepaneku esitajaga sõlmitud koostöölepingud ning kavandatud tegevustega alustatud. Tööde lõpptähtaeg on 31. detsember 2023.

Kuna tegemist on esimese katsetusega, siis on kõik ettepanekud tulevase kaasava eelarve protsessi (määrus, ettepaneku vorm, ajakava, hääletus, teavitamine jne) sujuvaks ja selgemaks muutmiseks oodatud kirjalikult kantslei@muu.ee

Annikka Auväart
arendusspetsialist

Muhu külavanemate koosolek toimub neljapäeval, 27. aprillil kl 17 vallamajas (Muhu Majas).

Hei Sina, kes armastad liikuda ja tantsida, ootame Sind tantsurühma Ätses tantsima. Meie proovid toimuvad neljapäeviti Liival Muhu spordihoones 17.00–18.00. Tule vaatama, uudistama ja tutvuma. Oled väga oodatud! Tule julgesti!

Ida-Saaremaa ja Muhu
LAULUMAIAS
21. aprillil kl 16
Orissaare Kultuurimajas

ISSN 1736-289X

9 771 736 289007

Anni-Maria Raja ja Karel Kunevitš perre sündis 24. märtsil tütar **Triinu** Kunevitš.

Muhulased väga rahul

Eesti kõige rahulolevamad inimesed elavad ikka Muhu vallas, selgus taas värskest üleriigilisest elanike rahulolu uuringust, kus koguti tagasisidet kohalike omavalitsuste pakutavate avalike teenuste ja üldise elukeskkonnaga rahulolu kohta.

Eesti elanike rahulolu oma elukoha elukeskkonnaga on 100-punkti skaalal 73,5. Rahulolu omavalitsuse pakutavate teenustega on pisut madalam (60,7) ja ka varieeruv, olles kõrgeima tulemusega Muhus (85,4) ja madalaima tulemusega Kohtla-Järvel (37,4).

Nagu 2020. aastal, tegi ka sel korral äärmiselt tugeva tulemuse Muhu vald. Pea igas valdkonnas on elanike rahulolu üks Eesti eesrindlikumaid, tunnustas minister Riina Solman. Esineb ka parandamist vajavaid kohti – nt ühistransport (56,6), tänava-valgustus (67,8) ning jalgrattateed (51,3), mille osas jäädakse keskmike sekka.

Volikogu 15. märtsi istungilt

Otsustati algatada Muhu valla arengukava muutmine (uue Muhu valla arengukava 2035+ koostamine).

Kinnitati Muhu valla kohalike, era- ja metsateede nimekiri.

Otsustati lõpetada Rassa k Riina mü detailplaneeringu koostamine.

Algatati Kuivastu k Merevälja detailplaneering ja jäeti algatamata keskkonnamõjude strateegiline hindamine.

Otsustati loobuda ostueesõigusest (Kesse k Jaani-Rihardi kinnistu).

Teeme jälle Ära

Maikuu esimesel laupäeval, **6. mail** toimuvad järjekordsed kevadised talgud Teeme Ära. Tähelepanu soovitakse pöörata kodulähedaste veekogude ohutuse tagamisele ning looduse kaitsmisele, muuhulgas lilleniitude ja putukatele hotellide rajamise kaudu. Varasemast veelgi enam rõhutatakse kogukonna suurema kaasamise ja koostöö tähtsust.

Veebilehel www.teemeara.ee/korralda-ja-osale on kõigil soovijail võimalus oma talgud registreerida ja täiendavat teavet leida.

On saanud heaks tavaks, et vallavalitsus toetab Muhus talgupäeval e 6. mail toimuvaid talgud omalt poolt talgulistele tasuta supi pakkumisega.

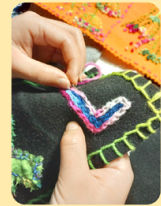
Supi tellimus tuleb edastada hiljemalt teisipäevaks, 2. maiks telefonil 5622 1922 või annika@muhi.ee Supi väljastamine toimub **Muhu Põhikooli sööklas laupäeval, 6. mail kell 11.30 – 12.00.** NB! Supi transpordiks on vaja oma nõud kaasa võtta. Veel parem, kui talgu või küla nimega märgistatud nõud juba eelmisel päeval enne kella 15 sööklasse viiakse.

Valla eelarvest kompenseeritakse ka talgutega seotud kulusid. Maikuu jooksul on võimalik kuludokumentide alusel taotleda kevadiste talgutega (piirmäär ühe talgu kohta on 30 eurot. Talgute kulu aruande vorm on leitav www.muhi.ee/teenused-ja-blanketid5

Päikeselist talgupäeva soovides **Annika Auväärt**, arendusspetsialist

Käsitööring lastele ja noortele

Liiva raamatukogus
Laupäeval, 15. aprillil kl 10.00–13.00

Juhendab Kätli Saarkoppel
Osalustasu on annetuslik.

4530 686 liivark@muhi.ee

Hellamaa külakeskuses

11. aprillil kl 10

14. aprillil kl 19

film „Savvusanna sõsarad“.

Pilet 4 ja 5 eurot.

Vallavalitsuse istungitelt

28. veebruar

Kinnitati avalike ürituste toimimised:

- Muhu maraton 21. oktoobril 2023, alustamine ja lõpetamine Liiva keskväljakul,

- XXVII Rahvusvaheline Muhu Tulevikumuusika Festival „Juu Jääb 2023“ 6.–9. juulini Muhu Muusikatalus,

- Muhu Suvekontsert 29. juulil 2023 kl 19 Muhu Laululaval.

Väljastati ehitusluba Rassa k Kulterkupu mü puurkaevu rajamiseks.

Otsustati seada sundvaldus tehnovõrgu talumiskohustuse kehtestamiseks Enefit Connect OÜ kasuks (Soonda k, Tupenurme k).

7. märts

Kooskõlastati puurkaevu asukoht:

- Simiste k Männituka mü,

- Raegma k Vasseli mü,

- Pädaste k Lõuka mü.

Väljastati ehitusluba:

- Rassa k Lagemaa mü puurkaevu rajamiseks, samuti viie kinnise soojuspuurangu rajamiseks,

- Simiste k Männituka mü suvila püstitamiseks,

- Nõmmküla Tõnu mü üksikelamu püstitamiseks,

- Nõmmküla Oliveri mü toiduainetetööstuse, majutuse ja kohviku hoone komplekseks rekonstrueerimiseks.

Väljastati kasutusluba Raugi k Männaoksa mü 12 kW päikeseelektrijaamale.

Väljastati projekteerimistingimused Simiste k Teeveere mü suvila ja abihoone ehitusprojekti koostamiseks.

Kinnitati 2023. a kaasava eelarve hääletuse tulemusena selgunud ettepanekute paremusjärjestus: Hellamaa spordiväljaku puhkeala arendamine

(340 punkti), Tillunire supluskohta puhkeala (263 p), hooldusvaba Roosiaed (250 p).

Otsustati lõpetada kahe lapse huvitegevuse toetuslepingud.

Vaadati läbi volikogu materjalid.

14. märts

Kinnitati Muhu valla 2023. a hankeplaan.

Väljastati projekteerimistingimused Suuremõisa k Maku mü elamu ehitusprojekti koostamiseks.

Väljastati ehitusluba Võiküla Uuetoa mü puurkaevu rajamiseks.

Väljastati kasutusluba Pädaste k Peedu mü 15 kW päikeseelektrijaamale.

Kinnitati riigihanke nr 260424 „Korraldatud jäätmeveo kontsessiooni andmine Muhu vallas“ tulemused, parimaks tunnustati Eesti Keskkonnateenused AS pakkumus.

Tunnustati kehtetuks Muhu Vallavalitsuse 7. veebruari 2023 korraldus nr 55 (mobiilsidemasti püstitamine Rassa k).

Otsustati sulgeda alates 16. märtsist 2023 Muhu valla munitsipaalteed ja lepinguga avalikuks kasutuseks antud erateed raskeveokitele, mille tegelik mass ületab 8 tonni, v.a operatiiv- ja lepingulised veod.

28. märts

Määrati sotsiaalhoolekandeline hüvitis.

Korraldatud jäätmeveost vabastati ajutiselt 2 kinnistut ja pikaajaliselt 1 kinnistu.

Eraldati toetusi külaelanike seltsitegevusele ja külade arendamisele (Karjamaa kümnevõistlus, Muhu laste ja muhulaste mängud, rannamänguasjad Lalli randa, Sajanditagu ne Muhu pulm, Maleva lühialbumi salvestus, kukk Paenase bussipeatuse katusel, Muhu suvekontsert, Linnu-

se vana külatänavahooldus), eraldamata jäeti üks toetus seoses eelmise puuduliku aruandega.

Moodustati juhtrühm Muhu valla arengukava 2035+ koostamiseks (A. Auväärt, K. Kütt, P. Lang, R. Liitmäe, I. Luht, M. Mereäär, L. Ots, A. Saaremäel, M. Salum, P. Tamm, A. Toomsalu, A. Tõru).

Väljastati ehitusluba:

- Simiste k Teeveere mü suvila püstitamiseks,

- Tamse k Karra mü abihoone püstitamiseks,

- Hellamaa k Rehe mü 12 kW päikeseelektrijaama rajamiseks,

- Igaküla Lutsu mü 20 kW päikeseelektrijaama rajamiseks.

Väljastati kasutusluba Liiva k Hariduse mü Muhu Kultuuri- ja Vabaajakeskuse katusel rajatud päikeseelektrijaamale.

Väljastati projekteerimistingimused:

- Simiste k Kaisturanna mü DP muutmiseks avatud menetlusena (hoonestusala nihutamiseks kuni 10 % võrra ehituskeelvööndile lähemale ning elamule ja abihoonetele suurima lubatud ehitusaluse pinna määramiseks),

- Võiküla Jalaka mü elamu ja abihoonete projekteerimiseks,

- Tamse k Uue-Tähe mü kuur-lao ehitusprojekti koostamiseks.

Määrati Kantsi k Luha mü sihtotstarbeks 100 % tootmismaa.

Otsustati seada sundvaldus avalikes hvides vajalike tehnovõrkude talumiskohustuse kehtestamiseks Enefit Connect OÜ kasuks.

Otsustati toetada lapse huvitegevust MTÜ Jalgpalliklubi Saarepiiga.

Eraldati toetus Muhu ja Ida-Saaremaa noorkorvpallurite osalemiseks Soomes Lahtis toimuva NMKY Easter Tournament turniiril 6.–9. aprillini k.a.

Avalike ürituste korraldamine Muhu vallas

Kalendri järgi on saabunud kevad, veerand aastat juba selja taga, suvi lähenemas tormilise kiirusega. Ühes suvega on saabumas ka aktiivsem periood erinevate avalike ürituste korraldamises. Siinkohal on paslik üle korrata avaliku ürituse korraldamisega kaasnevad reeglid.

Mis on avalik üritus?

Avalik üritus on avalikus kohas toimuv ja avalikkusele avatud lõbustusüritus, võistlus, etendus, kaubandusüritus või muu sellesarnane inimeste koosolemine, mis ei ole koosolek.

Avalik koht on määratlemata isikute ringile kasutamiseks antud või määratlemata isikute ringi kasutuses olev maa-ala, ehitis, ruum või selle osa, samuti ühis-sõiduk.

Määratlemata isikute ring - määratlemata isikute ringi kuuluvad isikud ei ole nimeliselt või muude individualiseeritud tunnuste alusel üheselt identifitseeritavad.

Eeltoodu selgituseks mõned näited:

Kontsert mõne majutus-/toitlustusasutuse õuel – toimub avalikus ruumis, igal isikul on võimalik soovi korral lunastada endale üritusele pääse – on avalik üritus, vaja esitada avaliku ürituse teatis. Teist-

sugune on olukord nt nimeliste kutsetega üritusel – sel juhul on osalevate isikute ring üheselt määratletav – ei ole avalik üritus, teatis esitada ei ole vaja. Samuti ei nõuta avaliku ürituse teate esitamist majutus-/toitlustusasutuse siseruumides toimuvate ürituste kohta (BBQ õhtu kohvikus, mälumängu õhtu jms).

Mida peab meeles pidama avaliku ürituse korraldaja?

Ürituse kavandamisel tuleb taotleda vallavalitsuselt ürituse korraldamise luba. Selleks esitatakse valla kantsleisse vormikohane ürituste korraldamise teatis. Täna Muhu vallas kehtiva ürituse korraldamise korra kohaselt on korraldaja kohustatud esitama teatise vähemalt 10 tööpäeva enne ürituse läbiviimise päeva. Teatise menetlemisel võib tekkida vajadus täiendavate kooskõlastuste küsimiseks Politsei- ja Piirivalveametilt, Päästeametilt või muudest ametkondadest. Seega peab taotlemise ja loa väljastamise vahele jääma piisav varu aega.

Kui avalikul üritusel kavandatakse kaubandustegevust – müüa kaupu või pakkuda teenust, tuleb täiendavalt taotleda veel müügipileti väljastamist. Alkohoolseid

jooke pakkuv ettevõtte peab oma ka alkoholi müügi luba ja vastavat registreeringut majandustegevuse registris.

Loomulikult tuleb kaubandustegevuse korraldamisel järgida paljusid teisi riiklike normdokumentidega seatud nõudeid, näiteks alkoholi müügikeeld alaealisele isikule või silmnähtavalt joobe-seisundile viitavate tunnustega isikule.

Kokkuvõtt: Kui sul on kavas korraldada kontsert või muu muusikaüritus, vabaõhuetendus, spordiüritus, moeshow, külajaanitu, kodukohvik jms kõigile avatud üritus, esita ürituse korraldamise teatis valda juba täna (või esimesel võimalusel) aadressil kantslei@muhu.ee

Täiendavate küsimuste korral võid pöörduda minu poole aadressil vald@muhu.ee või telefonil 453 0677.

Ürituse korraldamise kord, ürituse loa taotlus, müügipileti taotlemise info ja palju muud olulist ürituse korraldamisega seoses on leitav valla kodulehel www.muhu.ee/uritused

Toremaid ja mitmekülgseid elamusi!

Ave Toomsalu, vallasekretär

2023. aasta juubelitest Muhus

Peale Muhu Muuseumi, mis sel aastal juubelit peab¹, möödub sel aastal 570 aastat kolme Muhu küla esmamainimisest kirjalikes allikates.²

Need kolm küla, mida mainitakse 1453. aasta ürikutes – Mäla, Tupenurme ja Tamse – on seetõttu ka Muhu kõige vanemate külad staatuses.

Mäla ja Tupenurme võivad oma tähtpäeva pidada 19. juunil, Tamse 29. augustil.

Muhu vanemate kirjasõnas mainitud kohtade hulka kuulub veel 1458. aastal mainitud Kesselaid, mis on merekaartidel tunduvalt tähtsam kui Muhu saar ise, mida kuni 17. sajandini sageli Saaremaaga kokkukasvakuks või eraldi nimetu saarena kaardile kanti. Ka Kesselaid, mis sai oma asukad küll hiljem, võiks seega tähistada sel aastal 565 aasta möödumist esmamainimisest.

Mäla ja Tupenurme puhul on tegemist Liivi ordu poolt läänistatud maaga. Mäla oli läänistatud Hans Ergemesi nimelele mehele, kellelt selle oli ostanud Johan Mölner. Hans Ergemesist pole kahjuks midagi teada, aga Mölner/Möller'i perekond oli tihedasti seotud Saaremaaga: nende suguvõsale kuulusid näiteks Kaali ja Kingli mõisad. 19. juunil ostis ordufoogt Didrich v Dorneborch (ka Laghe) Johan Mölnerilt 3 adramaad Mäla külas ja vastu andis 4,5 adramaad Tupenurme külas. Mölner/Möller'i perekonnale käte jäi Tupenurme kuni 27. jaanuarini 1507, mil omanik Jorgen Moller müüs Tupenurme Hans Treydenile. Ka Treydenid olid Saaremaa suguvõsa – nendelt on saanud eestikeelse nime Reina küla ja mõis. Viimaste käest läksid Muhu valdused Kappenile kätte, kuni Franz Kappen müüs oma valdused 1610. aastal Taani riigile. Viimaste omanike järgi seda mõisa ka edaspidi nimetati. Seega võib öelda, et ordu aja esimesed läänistused ei olnud Koguva 1532 ega Kantsi, mille

Järg lk 5

¹ Sõna juubel on pärit Vanast testamendist ja tähistas võlaorjusesse sattunud inimeste vabastamist 50 aasta möödumisel. Seega on ainult 50 aasta möödumine millestki ainuke juubeli nimetust väärt tähtpäev.

² Varem on küll mainitud Kirkazzi-nimelist küla, mille puhul ei ole kindel, millega on tegu, aga suur kiusatus on seda pidada kirikuga seonduvaks.

Detailplaneeringute teated

Muhu Vallavalitsus korraldab Vahtraste küla Pihlaka ja Vare katastriüksuste detailplaneeringu eelnõu avaliku väljapaneku.

Detailplaneering algatati Muhu Vallavolikogu 21.9.2022. a otsusega nr 63. Planeeringuala suurus on 24813 m² ja see hõlmab Pihlaka (47801:003:0537) ja Vare (47801:003:0538) katastriüksusi.

Detailplaneeringu eesmärgiks on kummalegi katastriüksusele elamu ja kõrvalhoonete rajamine ning ehituskeeluvööndi vähendamise kavandatud tegevuse võimaldamiseks. Tulevalt ehituskeeluvööndi vähendamise on tegemist üldplaneeringut muutva detailplaneeringuga.

Detailplaneeringu eelnõu avalik väljapanek toimub 30.3.–1.5.2023. Detailplaneeringu materjalidega on avaliku väljapaneku kestel võimalik tutvuda lahtiolekuaegadel Muhu vallas, aadressiga Muhu vald Liiva küla Vallamaja ning valla kodulehel: www.muhu.ee/avalikud-valjapanekud. Ettepanekud ja vastuväited planeeringulahenduse osas palume esitada kirjalikult avaliku väljapaneku jooksul.

Planeeringu eelnõu avaliku väljapaneku tulemuste avalik arutelu toimub 4. mail 2023 kell 15.00 Muhu vallas.

Täiendav teave tel 453 0680, maa@muhu.ee

Muhu Vallavolikogu lõpetas 15.3.2023. a otsusega nr 93 Räsä küla Riina katastriüksuse detailplaneeringu.

Detailplaneering hõlmas Räsä küla Riina katastriüksust (47801:001:0449, 4,05 ha) ning selle eesmärgiks oli planeeringuala kruntimine, ehitusõiguse määramine elamute ja kõrvalhoonete rajamiseks, teede ja tehnovõrkude rajamine ning servituutide seadmise vajaduse määramine. Detailplaneering algatati 2018. aastal, kuid seda ei asutud koostama.

Muhu Vallavolikogu algatas 15.3.2023. a otsusega nr 94 Kuivastu küla Merevälja katastriüksuse detailplaneeringu koostamise, jättis algatamata keskkonnamõjude strateegilise hindamise ning kinnitas detailplaneeringu lähteseisukohad.

Detailplaneering hõlmab Muhu valla Kuivastu küla Merevälja katastriüksust (47801:008:0147, 18514 m²). Detailplaneeringu eesmärgiks on suvila ja abihoone rajamine ning selle võimaldamiseks ranna ehituskeeluvööndi vähendamine. Ehituskeeluvööndi vähenda-

mise korral saaks hoonestuse rajada kohaliku tähtsusega põllumajandusmaa põllumassiivi servaalale, olemasoleva hoonestusega samale ehitusjoonele, kus see sobituks olemasoleva asustusega.

Tulevalt ehituskeeluvööndi vähendamise soovist, on tegemist üldplaneeringut muutva detailplaneeringuga, mistõttu on kohalikul omavalitsusel kohustus kaaluda KSH algatamise vajadust. Detailplaneeringuga kavandatava tegevuse eeldatava keskkonnamõju olulisuse väljaselgitamiseks koostas Muhu Vallavalitsus KSH eelhinnangu. Lähtudes eelhinnangu tulemustest, asjaomaste asutuste seisukohtadest, arvestades arendustegevuse väikest mastaapi, olemasolevat hoonestust ning asustusstruktuuri, asus Muhu Vallavolikogu seisukohale, et kavandatava tegevusega ei kaasne olulist keskkonnamõju, mida peaks hindama läbi keskkonnamõjude strateegilise hindamise.

Muhu Vallavolikogu otsustega saab tutvuda lahtiolekuaegadel Muhu vallas ja aadressil www.muhu.ee/Dokumendiregister

Täiendav teave tel 453 0680, maa@muhu.ee

Muhu Vallavalitsus teavitab detailplaneeringutest valla kodulehel, maakondlikus lehes ja üldjuhul ka ajalehes Muhulane (kui ilmumissagedus võimaldab). Lisaks on võimalus tellida endale teavitused meilile. Selleks palume saata meililistiga liitumise soov aadressil maa@muhu.ee

Täpsustus

Eelmises Muhulases ilmunud Teet Seene järelhüüde täpsustamiseks helistas tema klassivend Sulev Äkke, kelle kinnitusele viidi Teet koos emaga 1941 Siberisse. Nad pääsesid sealt peagi tänu sellele, et neid ei olnud küüditatavate nimekirjas. Teedu ema tõi kodumaale tagasi ka Teedu onutütre Inge Pärteli, kuna alaealistelt dokumente ei nõutud, ning kasvas neid koos, kuni Inge ema pääses lõpuks kaugelt maalt tulema. (Ingest sai tuntud lastearst - dr Kuresson.) Oma kooliteed alustas Teet aga esimesed neli aastat Simistes, jätkas Hellamaal ja siis Tumalas, kust siirdus Tallinna Meditsiinikooli.

Järelhüüde Leida Tammisaarele (27. oktoober 1947 – 7. märts 2023), ühele esimestest ja suurematest turismiettevõtjatest Muhus Mõega küla Mäe (Tammisaare) talus, ilmus 11. märtsi Saarte Hääles.

Hellamaa Raamatukogu ja käsitöökoolitaja Käti Saarkoppel kutsuvad:

Laupäeval, 15. aprillil kell 14
Hellamaa Külakeskuses

„Laupane lõhna- ja lõllamisklubi“

Kaasa võtta materjalid, töövahendid ja annetuslik osalus tasu

4.–15. aprill
Hellamaa
külakeskuses

Eesti vaimse kultuuripärandi nimistu rändnäitus „Pärand elab!“

Rändnäitus kutsub märkama ja väärtustama põlvest põlve edasi antud teadmisi, oskusi, kombeid ja tavasid, mis on meile ja meie kogukondadele olulised ja omased.

Kirjandusvõistlus

Saaremaa Raamatuklubi kuulutab välja **etüüdide ja luuletuste võistluse**. Oodatud on lood elust endast, looduse ja inimese suhetest, filosoofilisest elulaadist jne. Võistlus on pühendatud ajakirjaniku, harrastuskunstniku ja kirjaniku Enda Naaber Nipsusti 85. sünnipäevale. Võistlustööd saata **1. augustiks 2023** aadressile: Kirjandusvõistlus, Uus t 38–12, 93814 Kuressaare.

Hoidkem au sees keele kõla!

*Mismoodi sa, inimlaps, õnnelikuks saad,
kui me oleme väikesed, meil vaid lapike maad?
Just sedasi suureks end räägime-teeme,
kui maast madalast õpime selgeks emakeele.*

Muhu saare lastel on õnn kasvada üles vägagi keelerikkas keskkonnas. Sest me võime oma mõttemaailma väljendada kohe mitmes erinevas keeles.

Märtsikuu algas „Kaunite kunstide nädalaga“, mille jooksul rikastasime laste hinge nii maali- kui muusikakeelega, nii toidukunsti kui looduse iluga. Nädal lõppes tantsukeele võlumaailmas ehk Mall Noor-metsa balletitunnis.

13. märtsil toimus lasteaia saalis laste luulehommik, mille õnnestumiseks lugesid kõik soovijad oma õpitud luuletust. Kõik lugejad pingutasid südamest, nii et eesti keele kaunis kõla täitis saali ja kuulajate südameid.

Päev hiljem käis kogu lasteaiaipere Tihusel hobustega sõitmas. Lapsed ja loomad - jagus nii hoolimist kui ootamatusi. Kõige rohkem ikka lusti ja lõbu.

Kesk paastukuu külastas „Siilide“ rühma üks tore vanaisa. Suur tänu, Martin Kivisoo! Lapsed kuulasid huviga muhu keelt ning mängude abil sai selgeks päris palju muhukeelseid sõnu.

Kevade alguse puhul kehtastas

siinkirjutaja end esimeseks lummelilleks ning kutsus kõik lapsed saali, et ühises mänguringis kauaoodatud külalist tervitada.

Hoiame päikesepaistest tegudes ja mõtteis, küllap siis soojus ja lilleilugi meid varsti rõõmustab!

Maris Mägi

Muhu Lasteaia õpetaja

Martin Kivisoo lastega muhu keeles rääkimas.

Kodutütarde viktoriin

Saaremaa kodutütarde üheks traditsiooniks on korraldada iga aasta märtsikuu viktoriin. Tavaliselt on viktoriin läbi viidud Kuressaare Kaitseliidu Saaremaa maleva staabis ja selle on korraldanud eelmise aasta viktoriini võitjad. Viimased kaks aastat on viktoriin toimunud pandeemia tõttu veebi teel. Sel aastal muudeti traditsiooni ja viktoriinipäeva asemel toimus kahepäevane laager, mille korraldasid Muhu kodutütred Muhu Põhikoolis.

Esimese laagripäeva õhtul tutvustas kodutütardele Muhu rahvariide ajalugu Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu käsitöövaldkonna mentor Muhu tikandi alal ning Muhu Põhikooli kodunduse- ja tööõpetuse õpetaja Alliki Oidekivi. Laagrist osavõtjad said oma silmaga näha ja katsuda erinevate aegade Muhu rahvariideid. Lisaks rääkis Muhu kodutütar Kai Kommel, kuidas tekkis Muhumaa ja rajati Väikese väina tamm. Peale põnevat kuulamist ja ajaloo ammutamist mindi pimedas taskulampidega jalutuskäigule.

Teise päeva hommikul toimus kaua oodatud viktoriin. Viktoriini küsimused koostasid Muhu vanemad kodutütred ja nende juhendaja. Viktoriini teemadeks olid Kodutütarde organisatsioon, Eesti, Muhu saar ja rahvariideid, Eesti

loodus, lipupäevad, mõistatused ja nipiga küsimused. Viktoriin jagunes kolme ossa. Esimeses osas sai koos võistkonnaga pingsalt juurelda viktoriiniküsimuste üle koolimaja saalis. Teine osa oli koostatud ristsõnavormis, kus tuli küsimusi otsida koolimaja erinevatesse kohtadesse peidetud sedelilt. Aja peale tuli leida küsimused ja lahendada ristsõna. Kolmandas osas murdis pead iga kodutütar individuaalselt.

Viktoriinil osales kaheksa 3–4-liikmelist võistkonda. Esindatud olid Leisi, Muhu, Nooruse, Vanalinna, Aste, Kihelkonna ja Lümanda rühmade võistkonnad. Esikoha sai Leisi I rühm koosseisus Eliise Vohu, Kertu Lõhmus, Lee

Humal ja Lisandra Vohu. Teiseks tuli Nooruse rühm koosseisus Anna Naulainen, Epp Kristel Tuisk, Melissa Kivi ja Xenia Rüütel. Kolmas koht kuulub Vanalinna rühmale koosseisus Laura Turja, Rebecca Lilian Nelis, Alicia Peegel ja Nora-Liisa Viherpuu. Individuaalses viktoriinis saavutas esikoha Eliise Vohu (Leisi), teise koha Lisandra Vohu (Leisi) ja kolmanda koha Kädi Kommel (Muhu).

Kuna Leisi võitis sel aastal viktoriini, siis saame järgmisel aastal osaleda Leisi rühma poolt korraldataval viktoriinil. Muhu tänab kõiki osavõtjaid ja toetajaid.

Katrin Kommel,

Muhu kodutütarde rühmavanem

Laagri korraldajad Riin Ling, Katrin Kommel, Kai Kommel, Kärt Aaso, Margaret Kaasik, Krisete Keinast ja Mari-Ann Niinep.

Muhu kodutütred

2023. aasta juubelitest Muhus

Algus lk 3.

läänistamist Johann Westphalenile dateeritakse samuti 16. sajandiga ja mis 1534. aastast läks Peter Gansi valdusse, kellelt mõis oma nime sai. Pädaste läänistati alles Taani ajal 1566. aastal Johann Knorriale.

Seega kui Kantsi ja Kapi külade elanikel on soovi, siis saavad esimesed oma küla esmamainimist tähistada järgmisel aastal (490 aastat) ja Kapi küla 2025. aastal, mil nende küla nime esmamainimisest möödub 315 aastat. Paraku ei ole nende puhul tegemist eesti päritolu nimedega, nii nagu ka Rinsi puhul, mis on saanud oma nime viimase Põhjasõja-eelse omaniku Ambjörn Prinzeni järgi. Rinsi puhul on tegemist väga huvitava kohaga, kus on asunud Vanaleib-nimelised talud, mis läänistati 1635. aastal randrüütli³ Jürgen Fellerile (ka Felger). Väidetavalt oli Felleri lesk abiellunud rootslasest maamõõtja Ambjörn Prinzeniga, kes 1666. aastal on joonistanud oma valdustest kaardi, mis on üldse esimene Muhust pärit kinnistu kaart/plaan. See asub Rootsi Riigiarhiivis. Rootsi Riigiarhiiv oli nii kena ja tegi sellest kaardist Muhu Muuseumi palvel digikoopia, lubades seda ka muhulastega jagada.

Mis puutub Rinsi nime õigekirja, siis on see jäänud nii, nagu seda kirjutati enne sõda. Koos asunduste ümbernimetamisega küladeks oli

³ Randrüütli tegelesid merepiiri valvamisega.

päevakorras ka Rinsi nime õigekiri, aga seoses nõukogude okupatsiooniga jäi see protsess lõpule viimata. Näiteks Võlla asundus ei saanud endale Hiienurme küla nime, vaid jäigi asunduseks kuni 1977. aastani. Seetõttu kirjutame siiani Rinsi, hoolimata sellest, et see peaks olema samamoodi kirjutatud nagu Kantsi.

Mis puutub Tamse külasse, siis seda on mainitud seoses ühe Niklase-nimelise talupoja põgenemisega piiskopi maadele Uduveres. Pole võimatu, et tegu oli hoopis Kihelkonna Tammese külaga, seal oli Uduverre põgenemine hoopis loogilisem. Samas

oli Tammese küla algne eestikeelne nimi hoopis Tappemeggi ja Saaremaa ajalooa põhjalikult tegeleval Evald Blumfeldt on seda ürikut siiski Muhu Tamsega sidunud.

Tegelikult on ju Muhus elatud tuhandeid aastaid ning on teada, et Muhus elati meie ajaarvamise alguses Kantsi külas, ka Viirakülas on muinasaegne asulakoht.

Külasema küla on samuti vana, sest see nimi peaks algelt olema olnud Külaaseme ja osutab sellele, et küla rajati kohale, kus juba varem küla oli olnud.

Eda Maripuu

Rinsi 1666.

Paastukuu ja jürikuu muuseumis

Tujukate ilmadega paastukuu on lõppenud ja nüüd on küll aeg kevadel tulla. Koguvus on liikumine läinud aktiivsemaks ja gruppe on juba pea igal laupäeval. Tasapisi lisandub ka broneeringuid kevadisteks ja suvisteks giidituurideks. Muuseumi küüni olukord hakkab samuti paremaks saama ja puidukoide leviku olemine saanud suuresti kontrolli alla. Varahoidja Mai on neid putukaid seal hirmutanud ja üks firma käis märtsis taaskord mürki pritsimas.

„Hellamaa ja Võlla asunduse“ raamat on toimetaja pilgu alt läbi käinud, saab veel täienduseks pilte ja maakaarte ning rändab õige pea kujundaja käe alla.

Kohalike meistritega vaatsime üle külavahel olevad sildid, sai teatud neile värvivärskendus ja mõne sildi tellisime ka juurde, et muuseumi alad oleksid paremini leitavad.

Märtsi lõpus osales Eda Maripuu Tartus Eest Rahva Muuseumi aastakonverentsil.

Laupäeval, 8. aprillil on muuseumi Tooma talu õues „Munarall“. Täpsem teave toimuva kohta on kirjas kõrvaloleval kuulutusel.

21. aprillil osaleb muuseumi varahoidja Mai Liiva Pastoraadihoones toimival Muhu Rahvarõiva nõuandekoja infopäeval.

22. aprillil plaanime muuseumiala koristamislaupäevakut ja meiega võivad kõik soovijad liituda. Algus kell 12 ja lõpp kell 14. Enda poolt pakume toredat seltskonda, värskes õhus toimetamist ja miskiit toitvat kõhtu.

Muhu Muuseum on avatud T-L 10–17.

Reedel, 7. aprillil on muuseum suletud. Tervitustega,

Muuseumipere

Munarall

MUHU MUUSEUMIS
TOOMA TALU ÕUES

LAUPÄEVAL, 08. 04. 2023
ALGUS KELL 12 JA LÕPP KELL 14

Kavas:

- Räägime munadepüha kommetest
- OTSIME PEIDETUD MUNE
- TEEME LOOSIMIST
- VEERETAME MUNE
- VÄRVIME MUNE

Osalemistasu sõltumata pikkusest ja vanusest 1€

Eetika sügavaim kriis

Schweitzer on öelnud: „Universaalne eetika võtab vastutuse kogu elusa maailma eest.“

Arvestades praegust olukorda maailmas, on ilmne, et eetikaga ei ole meil asjad korras. Rahvaid ängistavad ja hävitavad sõjad, üldse inimlik kurjus.

Kardetakse, et tuleb Kolmas maailmasõda. Aga sisuliselt see ju käib, kuigi tal pole seda joonist täielikult, mis on Esimesel ja Teisel maailmasõjal olnud.

Eetika on katastroofiliselt kriisis. Ja on viimane aeg selle varemest ehitada üles uus eetika, universaalne eetika. Selle järgi on Putini sõda hämmastav kuritegu.

Kui inimene tapab inimese, siis pannakse ta eluks ajaks vangi (või hukatakse?). Aga kui Venemaa, Putin lasevad hukku miljonitel inimestel (metsikult tapetakse tsiviilelanikke nagu Ukrainas, vene ja ukraina sõjaväelasi - elujõulisi noori mehi), siis suudab selle mõrvatöö, genotsiidi peatada ainult rahvusvaheline kohus.

Inimelu ei peeta enam väärtuseks. See on tänases eetika sügavaim kriis!

Kust me peaksime alustama maailma parandamist? Millised oleksid meie eetilised tõekspidamised, et võiksime öelda: eetika väärtustamine on looming – suur ja ülev.

Rohkem kui aastakümneid on tähistatud ülemaailmselt Maapäeva. Meile jõudis see mõnikümmend aastat tagasi seoses Rohelise Liikumise tekkimisega. Seda propageeris aktiivselt häälekandja, ajalehet Virvik (Kadakas). Tulemus on olnud hea. Kuid just universaalse eetika järgimine suudaks seda, et Maapäeva kui sisuliselt väga vajalikku tähist, elumärki mõistaksid kõik, tähistaksid kõik.

Mida sel päeval korraldada? Festivale, kontserte, näitusi, matku jne. Ja ühesõnaga – aktiveerida selle päeva olemust eesmärgiga külvata ülemaailmselt inimestevahelist sõprustunnet, headust, hingesügavust ja – küllust.

Ei maksa alahinnata kõike nõukaaegset, kui loosungiks on: inimene on inimesele sõber, seltsimees ja vend!

Leidkem üles vanad väärtused, loogem uusi! Vaieldamatult on oma suur osa selles ajakirjanikel. Jah, eriline roll! Eetilise hõlma kuulub kindlasti see, et on vaja ajakirjanike ausust ja inimlikku tarkust

Järg pöördel

Kutse pulma!

8. juulil 2023 etendame muhulaste ühendatud jõududega taas eheda "Sajanditaguse Muhu pulma". Seekord Tõnise turismitalu õuel Paenase külas. Eelmisest pulmapeost on möödas 12 aastat ja aeg uuesti pidu pidada. Pärimuslikud vanad Muhu pulmakombed ja lustimine salvestatakse näiteks koduloohuvilistele ja tulevastele noorpaaridele õppematerjaliks. Fookuses on pulma teine ja kolmas päev ehk pruudi saabumine mehe koju.

Praegu on aeg veimevacka täita ja plaani pidada.

Järgmises "Muhulases" saab täpsemalt eesootavast lugeda ja juhised, kuidas soovi korral ettevalmistustes kaasa lüüa. Publikul tekib võimalus pulmakutseid lunastada alates juunist.

Korraldajate nimel

Silla Mall Külasemast

Etika sügavaim kriis

Algus lk 5

mõista, mis on tema probleemide lahenduse tulemus. Kas positiivsus või negatiivsus? Hea või halb? See on tähtis, sest kunagi varem pole ajakirjandusel olnud nii suurt rolli ja mõju kui praegu. Ja samal ajal ei tohiks olla piiratud pressivabadust!

Ajakirjandus ei tohi tekitada prahti, negatiivset! Vaadake ETV saadet „Võimalik vaid Venemaal!“ Milleks vaja seda infot, neid emotsioone külvata eesti televaatajate teadvusse, südamesse? Milleks risustada meie inimeste rõõmsat meelt tõesti prügiga?

Parandada maailma! Humanism, inimlik väärikus nõuavad seda ja see olgu ajakirjanike eesmärk, südametunnistus!

Tulen tagasi Maapäeva tähistamise juurde. Siin saabki just palju ära teha, kui me seda päeva austame. Austada – see tähendab mitte ainult usku, vaid ka inimlikku julgust ja headust!

... On kevad! Emad jalutavad lastega pargiteil. Need on ilusad, ideaalsed pildid!

On kevad! Sõdades tapetakse inimesi. Julmad dokumentaal-fotod!

Elus on ju tegelikult ka vaimset sõda. Relvadeks on valed, kurjus...

Miks ma vahel tunnen, et mu tupp ei mahugi teler? Sest – seal, teleris on sõjad... nii tihti.

Ajakirjanikud! Olgem universaalselt etnilised ja olgem hoiud!

Enda Naaber Nipsust

22. aprillil, Maapäeval 2022

Ettevõtlikud muhulased ajaloost

4. märtsil tutvustas Eda Maripuu Muhu Muuseumist ettevõtlikke muhulasi möödunud aegadest. Kohtumisel Liiva raamatukogus rääkis Eda silmapaistvatest inimestest, osad Muhu päritolu, osad mitte, kes on tegutsenud saare pinnal eri aegadel. Kuigi naistel oli minevikus vähem võimalusi, alustas ta Margareta von Vietinghofiga (s Stackelberg), kes oli Suuremõisa rentnik 18. sajandi algul.

Samuti kuulsime Mihkel Aerust, kes kogus varakust angerjapüügiga, köster-kooliõpetajast Carl Wilhelm Freundlichist, kaupmehest, pankurist ja vallakirjutajast Valtri Tähvest (algse perekonnanimega Värav), kuumaõhu keskküttesüsteemide ettevõtte rajajast Vassilil Kolgast, metallitöömeistril Vassili Vagast, Liiva mootorveski omanikust Mihail Mundist ning telefoniasjanduse ja piimanduse pioneerist Joosep Naaberist. Ettevõtlusega tegeleti paljuskki selleks, et teenida arvuka muhu rahva seas endale elatist.

Suur tänu Muhu Muuseumile koostöö ning sisuka ettekande eest!

PS! Jutus rääkis Eda veel sellest, et Liival Tõnise õunapuuaia osas ka üks siin Muhus aretatud õunapuusort. Kui keegi teab, milline seal-

setest õunapuudest on Madis Raunmägi aretatud, andke palun teada Edale Muhu Muuseumis või Liiva raamatukokku.

Kohtumine "Ettevõtlik inimene" toimus Liiva raamatukogus juba kuuendat korda. Sarjas räägime ettevõtlikkusest laiemalt, mitte vaid ettevõtlusega tegelemisest. Igapäevaelus on meil kõigil ettevõtlikkust vaja – töökoha vaheta-

misel, kodus remondi tegemisel jne.

Järgmine kohtumine toimub 29. aprillil kell 11.00 Liiva raamatukogus, kui külla tuleb Sihtasutus Saare Arenduskeskuse (SAK) juhataja Rainer Paenurk, kes tutvustab SAK teenuseid ja annab ülevaate Saaremaa majandusest (võimalused ja väljakutsed).

Marie Saarkoppel

Teete Traumann

Eda Maripuu

Vassili Vaga (1907–1989) oma töökojas 1985. aastal. Fotograaf O. Kõll. Allikas: Muhu Muuseum.

Pulmadest ja abieluga seotud tavadest Muhus

Muhus on sel aastal pulma-aasta. Lisaks neile, kes kavatsevad oma kooselu ametliku tseremooniaga kinnitada, on Külasea külaseltsil plaanis taaskord maha mängida muhu pulmatseremoonia, käsitöönaistel on plaanis oma „Ilu elab“ festivali jaoks ammutada inspiratsiooni Muhu pulmariietest ja augustis toimub Väikesaarte tantsumpidu, mille köidab Mäksa Jaani ümber kokku Muhu Kosjalugu.

Kuigi abielu ei ole enam eriti menukas institutsioon, pole pulmad siiski oma populaarsust kaotanud.

Pulmakombestik oma rikkalike rituaalidega on juba pikka aega köitnud ka uurijate tähelepanu ja nende kohta leidub päris palju materjali.

Kõige vanem terviklik muhu pulmakombestiku kirjeldus pärineb 1823. aastast ja on kirja pandud äsja ametisse asunud Muhu pastori Gottlob Alexander Schmidt poolt. 1872. aastal avaldas Jean Baptiste Holzmayer põhjaliku ülevaate ja tunnistab, et muhu kombestikus oli sel ajal palju sellist, mida Saaremaal

enam ei olnud ja seetõttu valiski ta tutvustamiseks just Muhu saare pulmakombestiku. Praegu võib mõlemat lugeda eesti keeles Ants Heina 2018. aastal ilmunud allikakogumikust "Vanaaja pulm".

Kes soovib tõepärast muhu pulma kirjeldust 19. sajandi lõpust, võib lugeda Raissa Kõvamehe romaani „Kahe väina vahel“.

Inimkonnale on ilmselt omane, et kui vanad uskumused ja kombed oma aktuaalsuse kaotavad, siis säilivad nad siiski veel mõnda aega, enne kui neist täielikult loobutakse. Pulmakombestikus on selliseks tavaks pruudirööv, mis kahtlemata on kunagi olnud teatud hulga meestest ainuke viis endale meelepärast naist saada. Meestel, kellel oli oma talu või kelle isal see talu oli, ei olnud kindlasti mingit vajadust endale naist röövida ehk tõmmata. Kristlik kirik oli muidugi selliste vanade tavade vastu ja aja jookkul, olude muutudes, kadus enamusel otsene vajadus sellisel viisil endale naist saada, kuid mälestus nendest aegadest, kus see oli üldisem, püsib pulmakombesti-

kus siiani.

Muhu pulmakommetes püsis kauem kui kusagil mujal ürgse viljakusriituse mälestusena tõrretants. Tähelepanuväärne on, et sellest ei ole varasemates, väga detailsetes pulmakirjeldustes üldse juttu.

(Jätkub)

Eda Maripuu

Noppeid

Virtsu kogukonna esindajad käisid Muhu vallas maad kuulamas, kas muhulased tahaksid endale Virtsu saart juurde liita, vahendas 14. märtsi Saarte Hääli Lääne Elus kirjutatud.

Meremehest, sõjakangelasest, kolme Vabadusristi kavalerist **Jaan Klaarist** kirjutas pikemalt 11. märtsi Saarte Hääli. 3. märtsil avati Jaan Klaarile Viira külas Peedu talu kiviaial mälestuskivi. Suurtükilaeva Lembitu komandörina pidi ta 1919. a alguses Saaremaa mässu tulema maha suruma. Klaar suri Siberis 1943. a 2. aprillil.

MÜÜA mootorratas Dnepr MT-11, toodetud 1989. Mootor 649 cm³, mootori võimsus 24 kW. Registris soolorattana L3e, tehnõulevaatus kehtib kuni 31.8.2023.

Ratas väga põhjalikult taastatud ja parendatud: ees ketaspidur, taga kaasaegse kattega klotsid, elektronsüüde, elektrooniline pingeregulaator, LED-tuled, kaug- ja lähituli Osrami halogeen, GPS spidomeeter, esikahvel koonusruull laagritel, reguleeritav õliga pöördetõuke leevendi, kergsulamist suurema mahuga karteripõhi, Poola tehase kolvid ja silindrid, kiire tagareduktor, roostevabast terasest leegitorud ja summutid, õlirõhu manomeeter. Rehvid kaasaegsed retrodisainiga Mitas 4,0-19.

Rattaga saab kaasa: taastamata aga komplektse tagaistme, 10L kanistri paremale küljele (ratta küljes on praegu avatav kanister/pagasikast), sama disainiga kinnise ja lahtise kiivri (must/kroom muhu muster).

Kaunist motosuve saab nautima hakata kohe, kui anda ratta vastu 3900.-, muhulastele ja väga veenvate põhjuste esitamisel läbiräägitav soodushind. Ratta vaatamiseks ja proovimiseks palun helista 5047746 või kirjuta ivo@avitron.ee ning lepime aja kokku.

Muhulase mälumäng

Teema: varia

Rahvatarkus ütleb, et ega tali taeva jää. Tea, kas see kevade kohta ka käib, igatahes tuleb ta taktis üks samm edasi, kaks sammu tagasi ja vahel mõni ka kõrvale.

Igatahes on märtsikuu läbi ja kuigi akna taga langeb mingit lumelaadset toodet, on paljud õllud oma värvilised ninad mullast välja pistnud ja kujutavad endast vihjet neile, kellel märtsikuu küsimus üle jõu käis. Küsitud kirjastuse nimi oli ÕLLU ja loodud oli see Heino Kiige poolt.

Vastajaid oli seitse, kõik vastasid õigesti, esimene oli Irena Tarvis ja järjekorras kolmandaks, keda auhind ootab, osutus Edgar Grünberg, kes on ka meie mängus üks aktiivsemaid osalejaid.

Aprillikuu küsimus, pühendatud kõigile meditsiinitöötajatele

Pika staažiga Muhu stomatoloog Johannes Meema (sel ajal veel Leis) avas Muhu Ambulatooriumis esimese hambaarstikabineti 5. märtsil 1959. Sel päeval oli tal 21 patsienti. **Mitu hammast** eemaldas dr Meema/Leis oma esimesel tööpäeval?

Vastuseid ootan ikka aadressil ivo.maripuu@mail.ee

Aprillikuu lõpuni.

Esimesele vastajale jäb endiselt kiireima au, aga auhinna saab seekord mitte esimene ega ka kolmas, vaid neljas (neljas kuu, selle pärast) õigesti vastaja.

Õnne munade koksimisel!

Ivo Maripuu

KVALITEETSED JA VAJALIKUD ILUTEENUSED MUHU KOLLASES MAJAS!

Probleemsete jalgade pediküür
(ealised vaevused, konnasilmad, soolatüükad sissekasvanud küüned jne)

Geellakiga pediküür
Spa pediküür
Tavapediküür

Aparaadimaniküür
Hooldav maniküür ravilakiga

Ülahuule vahatamine
Ripsmete lamineerimine
Ripsmete keemiline värvimine

Kulmude disainimine
(möödistamine, vahatamine, keemiline värvimine)

Võimalus tellida koju pediküüri teenust!

Lea
ILUTUBA

BRONEERI AEG 5163895 FACEBOOK LEA ILUTUBA

LAUPÄEVAL, 29.04 KL 11.00 LIIVA RAAMATUKOGUS
ETTEVÕTLIK INIMENE

RAINER PAENURK (SIHTASUTUS SAAREMAA ARENDUSKESKUS)
ÜLEVADE SAAREMAA MAJANDUSEST JA ARENDUSKESKUSE TEENUSTEST.

Tule ja veeda sisukas tunnike raamatukogus kuulates ettevõtliku inimese kogemusi!

LIIVARK@MUHU.EE, 453 0686

KORSTEN PUHTAKS

tel 56935883

Aadu Süld ■ Saare korsten OÜ

Adrem Kinnisvara

www.adrem.ee

Kõige parem ülevaade Muhu kinnisvarast!
Kinnisvara vahendus ja arendus alates 2002. aastast.

Meie kontor asub nüüd uues Muhu Majas, Liiva keskuses, kus on mugav võimalus meie klientidel kaugtõestuste vormis lepinguid sõlmida.

Lauri Kolk, lauri@adrem.ee, +372 5191 2950

Allan Pajus, allan@adrem.ee, +372 56 900 411

Võta meiega julgelt ühendust, kui soovid osta-müüa!

Hellamaa külakeskuses: Kinohommik 25. aprillil kl 10

Kinoõhtu 28. aprillil kl 19

“Apteeker Melchior. Timuka tütar”, pilet 4 ja 5 eurot

Hellamaa Raamatukogu kutsub:

Teisipäeval, 18. aprillil kell 11

SEENIORIDE
7. TERVISETUND

TERVISENÄITAJATE
MÕÕTMINE

Juhendavad meditsiinitudengid
Iiris Naaber ja Triin Valk

Keldrile taimekatuse rajamise koolitus

Kallaste Vanaelul 29. aprillil kl 11–14.
Info ja registreerimine annely.holm@emu.ee

Eesti suurim kütteladu alustas klientide teenindamist üle Eesti

Pelletit, briketi ja kaminapuud saab nüüd tellida üle Eesti (ka Hiiu- ja Saaremaale). Varasemalt vaid Tallinna ja Harjumaa piires kliente teenindanud Eesti Puu OÜ alustas sellel aastal küttmaterjalide müüki üle Eesti. Peamiseks ajendiks üle Eesti laienemiseks oli väiksemate kütteladude ebastabiilne kauba saadavus ja klientide nõudlus maakonna keskustest väljaspool olevatel ääremaaadel.

Lahtine küttepuu on maapiirkondades tihti lihtsamini kättesaadav kui näiteks pellet või puitbriket. Pelleti ja briketi soetamiseks on tarbijad siiani pidanud sõitma lähimasse suuremasse linna või keskusesse, et sealt kaubandusest hankida küttmaterjali üksikute pakkidena ning seejärel peab neid kae otsas või oma autoga koju transportima.

Terve alusega küttmaterjali kojutellimine on maapiirkondades tihti raskendatud, samas üksiku pakina ostes on ühiku hind alati kõrgem.

Kuna maapiirkondade nõudlus pelletile ja puitbriketile oli suur, oli oluline leida lahendus, kuidas alusega küttmaterjal ka kaugematesse piirkondadesse viia.

Eesti Puu OÜ juhataja sõnul eelistavad tarbijad täna täislahendusi, hindavad oma aega ja mugavust ning samas peavad oluliseks selle juures ka soodsamat hinda. Seega on tarbijate käitumisest näha, et eelistatakse pigem osta korraga mitu alust, mitte üksikute pakid kaupa.

Alusega saab tellida koju pelletit, puitbriketi ning võrkkotis küttepuid.

Kontaktid: Eesti Puu OÜ müügiosakond 6000136, 5200093

E-post tellimus@eestipuu.ee

Koduleht: www.puu24.ee

10. aprill – 10. mai 2023 toimub FitSphere äpis liikumisaasta toetuseks Muhu valla liikumisvõistlus

"Tulge kõmpima – Teris tuleb!"

Muhu vallavalitsus koostöös Eesti iduettevõttega FitSphere kutsub kõiki Muhu valla elanikke oma tervise nimel liikuma.

Eesmärk on läbida kuu aja jooksul vähemalt 60 000 sammu. Kõigi eesmärgi täitjate vahel loositakse välja 14 erinevat auhinda ja kinkekaarti.

Kõik olulise, mida valla võistlusel osalemiseks pead teadma, leiad FitSphere kodulehelt. Rõõmsat kõmpimist!

Kirikuteated

EELK Muhu Katariina kogudus

Reede, 7. aprill. Suur Reede. Kl 14 jumalateenistus (pastoraadis).

Pühapäev, 9. aprill. Kristuse ülestõusmise püha. Kl 14 jumalateenistus armulauaga (kirikus). Kristus on surnuist üles tõusnud!

Pühapäev, 23. aprill. Ülestõusmisaja 3. pühapäev. Kl 14 jumalateenistus armulauaga (kirikus).

Värsked teated kodulehel muhu.eelk.ee

Koguduse õpetaja Hannes Nelis
Tel. 529 1881, e-post: hannes.nelis@eelk.ee

EAÕK

Hellamaa ülemapostlite Peetruse ja Pauluse kogudus

14. aprill Suur Reede. Kl 16 Kristuse matmisteenistus. Teenib isa Justinus.

Rinsi Neitsi Maria Kaasani Pühakuju kogudus

1. aprill Suure paastu 5. nädala laupäev. Kl 10 Jumalik liturgia. Teenib isa Justinus.

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkusid

7. märtsil 75-aastane **Leida Tammisaar**.

18. märtsil 83-aastane **Juta Laaneväli**.

Tunneme kaasa omastele!

Lehekuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Leida Mereäär	94 (29.5)
Henn Ormet	93 (1.5)
Hermeliina Kolk	91 (6.5)
Linda Vorms	87 (20.5)
Jüri Vahter	86 (30.5)
Leili Kirs	83 (6.5)
Heino Auväärt	83 (7.5)
Kalju Evert	81 (8.5)
Ilmar Hallikäär	81 (22.5)
Viivi-Helle Pere	80 (3.5)
Tiia Jõgi	80 (15.5)
Hillar Saat	75 (16.5)
Elmet Erik	70 (21.5)
Marika Allas	70 (27.5)
Mati Valk	70 (27.5)
Silvi Krajeva	70 (30.5)

Peeter Pariis	65 (10.5)
Anne-Liis Kask	65 (12.5)
Külli Vahter	65 (19.5)
Ulvi Sooäär	65 (25.5)

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

* **Müüa** käsitsi kooritud kuuse-latid, aiapostid, katusealgad ja mõrravaiad. Tel 5662 5497.

* **Ostan** korteri, maja või äripinna Muhu saarel. Telefon 512 3086.

* **Pakume tööd** koristajale airbnb majutusasutuses Simiste külas. Huvi korral võta ühendust tel +372 55 606 711 või e-posti aadressil info@sworve.ee

avatud N, R, L
kl 10–15.
Tel 5348 9445 Mare.

Kadunud SA annetuse number 900 6776 (kõne 5.-)

TULE JA OSALE

5. - 9. aprillini toimuvatel Saare maakonna tervisepäevadel. Maakonna erinevates piirkondades toimub erinevaid **TASUTA** liikumisüritusi.

„VÕIMLEME TERVISEKS“

Laupäeval, 8. aprillil kell 13.00 MUHU Spordihallis

- Juhendaja: füsioterapeut Martin Vahimets
- Igaüks peaks treeningvahendina kaasa võtma 2 väiksemat käterätikut
- Info: Kalev 5065161

Tule koos oma sõbra või perega
oma tervise heaks liikuma!

Tervisepäevade info: www.saaresport.ee

Mai Muhulase materjalid on teretulnud 30. aprilli õhtuni.

Toimetab Anu Pallas,
tel: 5228 929, e-post: muhulane@muhu.ee
Muhulane ilmub kord kuus.
Internetis www.muhu.ee/muhulase-arhiiv
Trükkitud Saaremaa Trükikoda 430 eks.
Hind 50 eurosent